

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์:
ศึกษากรณีการเบี่ยงเบนคดีอาญา
สำหรับเด็กและเยาวชน

ดารีณ ดรรณกานต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยพายัพ

เมษายน 2553

ชื่อเรื่อง

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีการเบี่ยงเบน
คดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

ผู้จัดทำ

นางสาวดาริณ ดรุณกานต์

หลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการ์พินธุ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวาณิชย์

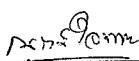
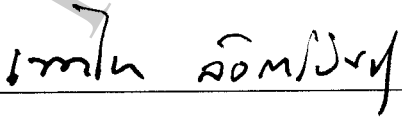
วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

(อาจารย์ ดร.สุชาดา รัตนพิบูลย์)

คณบดีคณะนิติศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

1. ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ)
2. กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวาณิชย์)
3. กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)
4. กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการ์พินธุ์)

อนุมัติเมื่อ วันที่ 24 เมษายน 2553

สงวนลิขสิทธิ์ © ดาริณ ดรณกานต์ มหาวิทยาลัยพายัพ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นผลมาจากความเมตตากรุณาของบุคคลหลาย ๆ ท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะประเด็นปัญหาอันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ โดยเฉพาะผู้เขียนต้องกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการพิณธุ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ที่ให้ข้อเสนอแนะชี้แนะแนวทางต่าง ๆ มาตั้งแต่ต้น จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำในเชิงวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งตลอดจนชี้แนะแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอย่างมาก พร้อมกันนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประธาน วัฒนวานิชย์ และรองศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพายัพทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในระหว่างการศึกษาอย่างดียิ่งตลอดมา

นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณพี่ ๆ และเพื่อน ๆ ในสาขาวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยพายัพ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กันตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา และมารดา ที่ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด จนงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ดารีณ ดรุณกานต์

24 เมษายน 2553

ชื่อเรื่อง	: กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ศึกษากรณีการเบี่ยงเบนคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน
ผู้จัดทำ	: ดาริน ดรุณกานต์
หลักสูตร	: นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขตไท ลังการ์พินธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	: รองศาสตราจารย์ประธาน วัฒนวาณิชย์
วันที่อนุมัติผลงาน	: 24 เมษายน 2553
จำนวนหน้า	: 103
คำสำคัญ	: กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์, การเบี่ยงเบนคดีอาญา, เด็ก, เยาวชน

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาสังคมในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนซึ่งมีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพิ่มขึ้นจากเดิมมากจึงทำให้มีเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นจำนวนมาก แม้ว่าจะมีกระบวนการดำเนินคดีแก่เด็กและเยาวชนโดยเฉพาะแต่ก็ไม่ได้ทำให้จำนวนคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดลดลงแต่กลับพบว่าเด็กที่กระทำความผิดและได้รับโทษแล้วยังกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นแนวคิดใหม่ที่เป็นความหวังของสังคมในปัจจุบันที่จะช่วยลดจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเข้าสู่ระบบ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการเบี่ยงเบนคดีโดยใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนโดยการประชุมกลุ่มครอบครัวและนำบทบัญญัติมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาใช้บังคับประมวลถึงปรัชญาแนวความคิดในเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และศึกษาโดยเปรียบเทียบรูปแบบและวิธีการของกระบวนการยุติธรรม

เชิงสมานฉันท์สำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศสหพันธ์รัฐออสเตรเลียซึ่งประสบความสำเร็จเพื่อนำไปใช้ด้วย

จากการศึกษาประเทศออสเตรเลียซึ่งเป็นต้นแบบของรูปแบบการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ใช้อยู่ในหลาย ๆ ประเทศมีที่มาจากรากฐานของการระงับข้อพิพาทในสังคมดั้งเดิม หรือของชนเผ่า ซึ่งมีแนวทางในการแก้ปัญหาโดยอาศัยคู่อริชุมชน และครอบครัวเข้ามากำหนด และดำเนินการที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน มิได้ถือว่าเป็นฝ่ายในการต่อสู้คดี ดังนั้นผลที่ออกมาโดยเฉพาะในคดีอาญา จึงอาจขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาที่มุ่งค้นหาความจริงและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ของกระบวนการดังกล่าว สอดคล้องกับเป้าหมายในการดำเนินคดีอาญา คือการลดอาชญากรรม และการแก้ไขผู้กระทำความผิด ชุมชนและผู้เสียหายได้เข้าใจสาเหตุที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำ และผลกระทบที่ผู้เสียหาย ได้รับ รวมถึงการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายทั้งทางวัตถุและจิตใจ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมปัจจุบันไม่อาจแก้ไขให้ได้ โดยรูปแบบที่นำมาใช้ ส่วนใหญ่ในคดีเด็กและเยาวชนจะการใช้การประชุมกลุ่มครอบครัว

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาของการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ที่มุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมมากกว่าการลงโทษอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวมาใช้เสริมกระบวนการยุติธรรมหลัก โดยจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล แล้วจัดประชุมกลุ่มครอบครัว โดยนำรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลียมาเป็นต้นแบบ เพื่อกำหนดแผนแก้ไขฟื้นฟู รวมถึงกระบวนการสำนึกผิด การให้อภัย การชดเชยเยียวยาแก่ผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดด้วย

Title : Restorative Justice: The Study on Diversion of
Juvenile Offenders in the Juvenile Justice System

Researcher : Darin Daroonkan

Degree : Master of Laws
Payap University, Chiangmai, Thailand

Advisor : Assistant Professor Khettai Langkarpint, Ph.D.

Co-Advisor : Associate Professor Pratan Wattanavanit

Date of Approval : 24 April 2010

Number of Pages : 103

Keywords : Restorative Justice, Diversion, Juvenile, Youth

ABSTRACT

At present, Thailand is confronted with social problems in many areas particularly the ones concerning the children and youth who have become juvenile offenders whose number has increased and many more of them have to enter the criminal justice system. Although there is a particular litigation process for children and young people, the number of cases of youngster offenders has not reduced; on the other hand, it was found that some acquitted child wrongdoers returned to be recidivists. Thus, restorative justice is a new concept and the hope of the present society that it will help reduce the number of juvenile offenders and the recidivists.

The research aims to study the Diversion of Juvenile Offenders by using Restorative Justice for the children and youth via the family group conference and bringing back the Provisions of Article 63 of the Juvenile and Family Court Act for Establishment and the Juvenile Court Procedure Act of the year 1991 for enforcement together with the philosophy of Restorative Justice, and to study the aforementioned justice by comparing the formats and the procedures of Restorative Justice for the

Juvenile Offenders in the Federated States of Australia that succeeded in implementing the philosophy. The result can be applied to the Thai Juvenile Justice System.

Due to the study on the Federated States of Australia as the source model country in using Restorative Justice that has been adopted by many countries and that it originated from the foundations of abatement of dispute in primitive or tribal societies which have procedures of solving the problems by virtue of the opponent parties, communities and families in prescribing and conducting the proceeding that offers solicitude to each other rather than being regarded as parties who fight the case. Thus, the consequence especially of the criminal cases can be contrary to the criminal proceeding principle that aims to seek for the truth and bring legal actions against the offenders. However, the result of the proceeding is in accordance with the goal of criminal proceeding, that is, to decrease crime and correct the offenders. communities and the victims so they will understand the cause of the offenders' commission of the crime and the effects on the victims, including the rehabilitation of injury for the injured parties both materially and mentally; the present Juvenile Justice System is unable to improve those things. Most of the formats mainly utilized in care proceedings, family group conferences will be the core formats.

Thus, to make it consistent with the philosophy of care proceedings that rather aims to restore all parties to their former conditions than use the punishment efficiently, the Restorative Justice in the form of family group conference should be utilized in order to supplement the core justice procedure. Additionally, the Provisions of Article 63 of the Juvenile and Family Act for Establishment and the Juvenile Court Procedure Act of the year 1991 need to be improved and used as the instrument for Diversion of Juvenile Offenders from the justice procedures in courts; consequently, a family group conference will be held by using the Australian's family group conference at law as the model in planning the correction and rehabilitation systems including the repentance process, the forgivingness, the reparation and the remedy conferred on the victims or the injured parties involved in the offence as well.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา	4
1.5 สมมุติฐานของการศึกษา	5
1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนคดีและแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์ในเด็กและเยาวชน	6
2.1 แนวคิดการเบี่ยงเบนคดี (Diversion)	7
2.1.1 การเบี่ยงเบนคดีของกระบวนการยุติธรรมสำหรับ เด็กและเยาวชน	7
2.1.2 หลักเกณฑ์ในการเบี่ยงเบนคดี	8
2.2 หลักการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	8
2.2.1 ปรัชญาและแนวคิดเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	10
2.2.2 คำนิยามของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	11
2.2.3 เป้าหมายของ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	13
2.2.4 รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	14

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 หลักการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน	16
2.4 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับ “ประโยชน์สูงสุดของเด็ก”	18
2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก	19
2.4.2 การบังคับใช้หลักผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก	19
2.5 สิทธิเด็กและเยาวชนการคุ้มครองตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก	20
บทที่ 3 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในต่างประเทศ : ออสเตรเลีย	35
3.1 ออสเตรเลีย	37
3.1.1 รัฐนิวเซาท์เวลส์	40
3.1.2 มณฑลหลวงนครออสเตรเลีย	42
3.1.3 เปรียบเทียบกฎหมายของนิวเซาท์เวลส์กับมณฑลนครหลวง ออสเตรเลีย	43
บทที่ 4 กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในประเทศไทย	49
4.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน	50
4.1.1 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	51
4.1.1.1 ความหมายของคำว่าเด็กและเยาวชน	51
4.1.1.2 กรณีเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด	53
4.1.1.3 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน	57
4.1.1.4 การดำเนินคดีเด็กและเยาวชน (Juvenile Justice) แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาผู้ใหญ่ที่กระทำความผิด (Criminal Justice)	66
4.1.2 การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการ เปรียบเทียบการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1.2.1 ขั้นตอนในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวน	66
4.1.2.2 ขั้นตอนในชั้นพนักงานอัยการ	66
4.2 การประชุมกลุ่มครอบครัวในประเทศไทย	72
4.2.1 หลักการในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	72
4.2.2 เกณฑ์ในการพิจารณาการหันเหคดีโดยใช้มาตรา 63 และการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	74
4.2.3 แนวทางในการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน	74
4.2.4 การดำเนินงานเพื่อเสนอความเห็นตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534	76
4.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	91
บทที่ 5 บทสรุปและเสนอแนะ	97
5.1 บทสรุป	98
5.2 ข้อเสนอแนะ	102
บรรณานุกรม	104
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก แบบฟอร์มบันทึกข้อความ เรื่อง รายงานการดำเนินการตาม มาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและ ครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534	111
ประวัติผู้เขียน	113

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

3.1 การใช้การประชุมโดยหน่วยงานคุ้มครองเด็ก

40

PAYAP UNIVERSITY